

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

Актуальні проблеми професійної та технологічної освіти: погляд у майбутнє

Матеріали Всеукраїнської
студентської науково-практичної конференції
(Умань, 4 квітня 2023 р.)

За загальною редакцією С. І. Ткачука

Умань
2023

УДК [377+[37.013:62]:001.18(06)

A43

Редакційна колегія:

Ткачук С. І. - доктор педагогічних наук, професор Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини (головний редактор);

Азізов Т. Н. - доктор технічних наук, професор Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Терещук А. І. - доктор педагогічних наук, професор Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Мельник О. С. - кандидат технічних наук, доцент Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Рецензенти:

Дубова Н. В. кандидат педагогічних наук, доцент кафедри професійної освіти та технологій за профілями Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Харитоновна В. В. кандидат педагогічних наук, доцент кафедри технологічної освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

Рекомендовано до друку Вченою радою факультету інженерно-педагогічної освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини (Протокол № 10 від 26 квітня 2023 року)

Актуальні проблеми професійної та технологічної освіти: погляд у майбутнє : матер. Всеукр. студ. наук.-практ. конф. (Умань, 4 квітня. 2023 р.) / МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини ; [редкол.: С. І. Ткачук (голов. ред.), Т. Н. Азізов, А. І. Терещук [та ін.] ; за заг. ред. С. І. Ткачука. Умань, 2023. 198 с.

В збірнику представлені тези доповідей учасників Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції. «Актуальні проблеми професійної та технологічної освіти: погляд у майбутнє», яка відбулася 4 квітня 2023 р. в м. Умань на базі Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Збірник адресований науковцям, здобувачам вищої освіти, а також усім, хто цікавиться сучасними науковими дослідженнями в галузі професійної та технологічної освіти.

УДК [377+[37.013:62]:001.18(06)

© Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, 2023

САМОСТІЙНА РОБОТА УЧНІВ КУЛІНАРНОГО ПРОФІЛЮ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ	42
Аліна Гулько	
ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ.....	45
Аліна Гулько	
ВЕЛИКОДНІ ПИСАНКИ: ЗВИЧАЇ, ОБРЯДИ ТА ТРАДИЦІЇ В УКРАЇНСЬКІЙ КУЛЬТУРІ	49
Богдан Гулько	
ФОРМУВАННЯ НЕОБХІДНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ВЧИТЕЛЯ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ЗДІЙСНЕННЯ ДИЗАЙНЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У СТАРШІЙ ШКОЛІ	52
Олександр Гуржій	
ВПЛИВ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА КЛАСИФІКАЦІЮ ПРОМИСЛОВОГО ВИРОБНИЦТВА.....	55
Дмитро Демус	
ІСТОРИЧНИЙ ОГЛЯД ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ В ПЕДАГОГІЧНІЙ НАУЦІ	58
Анастасія Дзюх	
ЕТНОДИЗАЙН ЯК ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ СТУДЕНТІВ	62
Артем Довгуля	
ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ПРОФЕСІЙНОМУ РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІВ	65
Валентин Дубов	
СУЧАСНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ УЧНІВ В ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ	68
Владислав Ємельянцев	
НАСКРІЗНІ УМІННЯ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ У ВИМІРІ РОЗВИТКУ М'ЯКИХ НАВИЧОК (SOFT SKILLS).....	71
Юлія Єр'оміна	
ІНТЕГРАТИВНИЙ ПІДХІД ДО ПРОЕКТНО-ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ ВИГОТОВЛЕННЯ ІГРАШОК З КОНСТРУКЦІЙНИХ МАТЕРІАЛІВ У 6 КЛАСІ	74
Владислав Жогло	

Аліна Гулько
Науковий керівник: к.пед.н., доцент Харитонова В.В.,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

ВЕЛИКОДНІ ПИСАНКИ: ЗВИЧАЇ, ОБРЯДИ ТА ТРАДИЦІЇ В УКРАЇНСЬКІЙ КУЛЬТУРІ

Великдень – визначне свято в українській культурі, традиції та звичаї якого передаються з покоління в покоління. Однією з найпоширеніших великодніх традицій в Україні є створення писанок, прикрашених великодніх яєць, які є символом нового життя та відродження. Писанки є не лише декоративним предметом, вони глибоко вкорінені в українській спадщині та культурі.

Науковим вивченням писанки, процесів, пов'язаних з її творенням, особливостей писанкового розпису різних регіонів України, значенням зображених символів, використаних кольорів, використанням писанки у звичаях та обрядах опікувалось немало дослідників. Серед них відомі учені-етнологи Микола Сумцов, Сергій Кульжинський, Оскар Кольберг, Володимир Шухевич та ін. У нашому дослідженні ми розглянемо історію, звичаї, обряди та традиції використання писанки у період Великодніх свят.

Історія української писанки сягає корінням у давні язичницькі вірування про яйце як символ родючості та нового життя. «Писанка тісно пов'язана зі старими українськими віруваннями, народним календарем, що базувався на сонячному циклі і якому – починаючи із зимового повороту сонця до моменту, коли день стає більшим від ночі – відповідали певні свята: Калити, Коляди, Щедрівки, Ордані, Колодія і, нарешті, – Великодня. Власне у цей день святкували перемогу сонця над темрявою, життя над смертю, весни над зимою і як сонячний символ дарували «красні яєчка». Навіть із прийняттям християнства разом із його календарними святами, які часто накладалися на поганські, первісна назва «Великодня» збереглася, оскільки його семантичне значення «найбільшого (найдовшого) дня» якнайкраще відповідало переносному значенню «найзначнішого дня» християн – Воскресінню Ісуса Христа» [3, с.7].

На Великдень після освячення пасок господині обов'язково дарували священникові до церкви декілька писанок. Робилося це й тоді, коли йшли в гості один до одного. Але існував неписаний закон, кому яку писанку можна було дарувати. Наприклад, дітям давали писанки з певними символами, здебільшого з ясними фарбами, хлопцям – з червоним тлом та сонячними знаками, господарям – здебільшого сорок клинців, кривульку та із сонцями, старцям – з чорним тлом та поясами – «небесним мостом». Такі ж писанки носили і на могили родичів, за винятком дитячих: на них клали писанки з білим тлом.

Писанками прикрашали і хату: їх вішали біля образів, де вони зберігалися до наступних свят. Із них видували їх вміст, і такі «видутки» нанизували на нитку та підвішували перед образами. Прикрашали хату також голубами, зробленими з видутих писанок.

Писанки за народним повір'ям були джерелом родючості землі, всіляких щедрот, багатства, запобігали різним напастям, захищали від стихійного лиха. Усі сорок днів від Воскресіння до Вознесіння писанки обов'язково мали бути в хаті на столі або покутті.

За радянських часів практика прикрашання писанок була придушена, але традиція зберігалася таємно і відродилася після здобуття Україною незалежності в 1991 році. Саме в цей період писанкарство пережило справжній ренесанс. Цей вид декоративно-прикладного мистецтва почали викладати у освітніх закладах та позашкільлі, писанки почали писати професійні художники. У багатьох музеях України були створені експозиції зразків писанок, зокрема в Музеї Івана Гончара, Волинському краєзнавчому музеї, Львівському музеї етнографії та художнього промислу України та інших. Незвичайний Музей писанкового розпису дебютував у Коломиї у 2000 році, в якому представлено понад 12 000 писанок і декоративних яєць із різних регіонів України та країн світу. Це писанки, мальованки, дряпанки, створені на курячій, гусячій, страусовій чи навіть перепелиній шкаралупі. Також у колекції широко представлено декоративні яйця, оздоблені вишивкою, аплікацією насінням з різних злакових культур, соломкою, дерев'яні інкрустовані й різьблені, керамічні писанки та декоративні яйця з напівкоштовного каміння, декоровані технікою перегородчастої емалі.

Сьогодні українська писанка залишається символом культурної спадщини, національної ідентичності та духовного значення. Підготовка до виготовлення писанок – це родинна справа, яка часто починається за кілька тижнів до Великодня. Сім'ї збирають яйця, готують барвники та віск для прикрашання яєць. Візерунки ретельно планують, і кожен член сім'ї може брати участь у створенні писанки. В цей період Страсного тижня, тижня, що передує Великодній неділі, сім'ї можуть щодня виділяти час для розмальовування яєць, часто під релігійну музику, що грає на фоні, а також під час цього процесу часто виконуються молитви, благословення та інші релігійні чи культурні обряди.

Малюнки на яйцях створюються за допомогою кістки (писачка, писака), невеликого інструменту, який використовується для малювання візерунків на яйцях розтопленим бджолиним воском. Процес прикрашання яєць складними візерунками за допомогою воску та барвників може тривати години або навіть дні, і часто це спільна діяльність всіх членів родини.

Навіть в сьогоденні обмін писанками під час Великодніх свят залишається центральною частиною українських великодніх традицій. Як і в давнину, обмін писанками є ключовим аспектом українських великодніх звичаїв та обрядів. Сім'ї та друзі дарують і отримують прикрашені яйця на знак дружби та доброї волі. Обмін писанками також може мати релігійне значення, коли деякі родини дарують своїм священикам прикрашені яйця як символ своєї віри. Обмін писанками є способом зміцнення соціальних зв'язків і зв'язків між громадами, що відображає важливість сім'ї.

У Великодню неділю українці приносять кошики з їжею, включаючи писанки, щоб їх благословив священик. Потім яйцями діляться з родиною та

друзями на знак любові, поваги та добрих побажань. Писанки і зараз виставляють в будинку, часто на видному місці, щоб принести благословення і удачу в сім'ю.

Кожен регіон України має свій неповторний стиль писанкування. Серед традиційних технік виготовлення писанок найпоширенішою є воскова. У цьому методі розтоплений бджолиний віск наноситься на яйце за допомогою спеціального інструменту під назвою кістка, який створює малюнок, запобігаючи прилипанню барвника до вощених ділянок. Потім яйце занурюють у розчин барвника, і процес повторюється з різними комбінаціями воску та барвників, доки не буде досягнуто бажаного результату. Цей метод дає можливість створювати тонкі, делікатні лінії та складні малюнки і використовується на всій території України.

Наносити восковий малюнок на шкаралупу яйця можна і писаком з булавкою, шпилькою, цвяшком на кінці, можна навіть використовувати сірник. В результаті використання таких інструментів утворюються витягнуті воскові краплі. Потім лінію тягнуть у різних напрямках, щоб створити бажаний взір. Такі традиційні техніки писанкарства є знаними та звичними для писанкарства Західної України. Кожна техніка та стиль оздоблення української писанки вимагає вміння, терпіння та уваги до деталей.

Підсумовуючи вище сказане, можемо констатувати наступне. Писанки є важливою частиною естетичної та культурної спадщини України. Їх виготовлення та використання у період Великодніх свят є способом долучення до українських великодніх обрядів та звичаїв. Писанки – це набагато більше, ніж просто декоративні речі, вони є символом нового життя і відродження, відображенням глибоких культурно-релігійних традицій України.

Список використаних джерел

1. Михайлишин Р. Р. Писанка – унікальний витвір українського народного мистецтва: історія, традиції, сучасність. Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Вип.2 (88). Житомир. 2017. С. 191-196.
2. Лоліна Н. А. Традиційна українська писанка: генеза та особливості геометричного орнаменту. Вісник КНУКіМ серія: мистецтвознавство. 2015. № 33. С. 75–83.
3. Манько В. Українська народна писанка. Львів : "Свічадо", 2008. 81 с.